

TILSYNSUTVALGET FOR DOMMERE

Tilsynsutvalget for dommere har i møte 11. april 2024 truffet vedtak i

Sak nr:	23-107 (arkivnr: 23/1935) og 24-021 (arkivnr: 24/679)
Saken gjelder:	Klager fra jordskifterettsleder A på jordskifterettsleder B ved X jordskifterett
Utvalgsmedlemmer:	Thorstein Funderud Skogvang (leder) Tarjei Bjørgulvsson Berg Ketil Myhre Eva Albertsen Malt Heidi Blom
Offentlighet:	Vedtaket er offentlig, jf. offentlighetsloven § 3.
Vedtak:	Jordskifterettsleder B gis kritikk for å ha optrådt i strid med god dommerskikk.

Innledning:

Jordskifterettsleder A ved X jordskifterett, klaget 3. november 2023 på jordskifterettsleder B ved samme domstol (sak nr. 23-107). Klagen gjelder dommeratferd utenfor tjeneste, mer bestemt innblanding i pågående sak ved domstolen som ble behandlet av annen dommer. Innklagede har gitt uttalelse til klagen. Det er innhentet uttalelse fra andre. Klager og innklagede har fått anledning til å knytte merknader til disse uttalelsene.

Tilsynsutvalget diskuterte klagen i møte 8. februar 2024. Det ble besluttet å utsette videre behandling til neste møte, 11. april 2024.

Den 21. februar 2024 mottok Tilsynsutvalget ny klage fra jordskifterettsleder A på jordskifterettsleder B (sak nr. 24-021). Også denne klagen gjelder innblanding i annen pågående sak ved X jordskifterett. Klagen er forelagt for innklagede, som har gitt skriftlig uttalelse. Partene har fått anledning til å uttale seg til hverandres skriv.

Saksfremstilling:Sak nr. 23-107:

Jordskiftesaken gjaldt grensefastsetting for en hyttetomt. Saken ble krevd august 2023. Retten mottok tilsvar fra motparten ved advokat den 6. oktober 2023. Den 12. oktober 2023 kontakten rekvisenten saksforberedende dommer på saken, og uttrykte ønske om å trekke saken. Dommeren svarte at det må skje skriftlig, noe som ble gjort samme dag. Retten varslet partene om at saken var trukket.

Rekvisenten kontaktet dommeren på telefon 23. oktober 2023. Rekvisenten reagerte på krav fra motparten om dekning av sakskostnader. Rekvisenten opplyste til dommeren at B hadde vært på stedet og gått opp grensene for henne. Innklagede skal ha sagt til rekvisenten at hun burde trekke saken, eller så kom hun til å tape saken, noe som ville å koste henne enda mer penger. B var rekvisentens nabo i C, og hadde sett på grensene sammen med rekvisentens datter.

Noe senere samme dag ringte rekvisenten opp igjen. Hun ville rette på noe hun hadde sagt som var feil. Det korrekte var at rekvisenten avsluttet saken lenge før innklagede og rekvisentens datter var og målte opp.

Det er imidlertid på det rene at B den 11. oktober 2023 var på den aktuelle eiendommen for å finne grensemerker. Han stakk opp alle grenser, målte opp alle avstander, og sammenholdt dette med original skyldelingsprotokoll. Ved dette arbeidet benyttet han utstyr tilhørende jordskifteretten.

Sak nr. 24-021:

Fem grunneiere reiste sak for jordskifteretten 26. mai 2023. Det var til sammen 29 parter involvert i saken. Det ble krevd rettsutgreiing ved registrering av uregistret sameie. Innklagede har forklart at han høsten 2023 ble kontaktet av noen av partene i den pågående jordskiftesaken. Innklagede utarbeidet i november 2023 et støttedokument. Da de samme partene spurte om han kunne utarbeide et utkast til rettsutgreiing, kontaktet han dommer på saken i jordskifteretten, D. De to hadde en samtale på dommerens kontor 11. desember 2023.

Rekvisentene trakk saken fra retten 3. januar 2024. De andre partene krevet dekket sakskostnader, og saken ble hevet ved kjennelse den 6. mars 2024.

Innklagede har etter egne opplysninger jobbet med den rettslige utgreiingen siden saken ble trukket. Han har også innkalt partene i saken til et møte vedrørende denne utredningen, den 3. mars 2024, altså før saken var hevet for domstolen. Slike møter ble så vidt Tilsynsutvalget

forstår avholdt både den 3. og 10. mars 2024, der B holdt presentasjon av sitt arbeid for inviterte grunneiere. Engasjementet er nå avsluttet, ifølge innklagede.

Klager – jordskifterettsleder A – har i hovedsak vist til følgende:

23-107:

En ber om en vurdering av om det er brudd på dommeretiske prinsipper punkt 13 at en dommer gir råd om hvilke prosesshandlinger en part i en sak som går ved domstolen for annen dommer bør foreta seg, særlig på bakgrunn av det som synes å være en vurdering av utfallet av saken.

24-021:

Klager hadde en samtale med innklagede på telefon 14. desember 2023. Da ga hun uttrykk for at innklagede ikke kunne gi partene i en sak for domstolen omfattende rettshjelp. En av de involverte har sagt at innklagede har avtalt betaling for sitt arbeid. Innklagede gir rettslige råd til parter i en sak som går for den domstol innklagede selv er dommer i. Innklagede er i regionen allment kjent som dommer i jordskifteretten. Flere har reagert på og tatt kontakt med klager om denne dobbeltrollen innklagede har hatt. Bl.a. fra prosessfullmektigen til de saksøkte i jordskiftesaken.

Innklagede – jordskifterettsleder B – har i hovedsak vist til følgende:

23-107:

Han er innvilget 100% permisjon med full lønn, uten rapporteringsplikt, som jordskifterettsleder, til 19. mars 2024. Dette i påvente av avklaring i Høyesterett om han har arbeidsplikt overfor Staten som arbeidsgiver. Han har aldri arbeidet som jordskiftedommer i X jordskifterett. Derfor er han ikke underlagt verken overordnet eller kollegialt tilsyn fra jordskifteretten i forbindelse med hans praktisering av de etiske retningslinjene for dommere, jf. domstolloven § 237. Hvem som kan klage en dommer inn for Tilsynsutvalget på grunn av forhold utenfor tjenesten, er i andre avsnitt positivt avgrenset. Jordskifterettsleder A har ikke slik klagekompetanse overfor innklagede.

Innklagede har blitt kontaktet av rekvirenten, som er en nabo gjennom mange år, både før og etter at rekvirenten satte fram nytt krav for jordskifteretten høsten 2023. Han ga uttrykk for at han syntes hun hadde forhastet seg. Senere, da rekvirenten viste ham motpartens tilsvar, forsto innklagede at rekvirenten hadde en dårlig sak. Rekvirentens datter ba innklagede om bistand til å gå opp grensene. Det ble gjort 11. oktober 2023. De fant ingen holdepunkt eller holdbare påstandsgrunnlag for rekvirentens krav om grensegang. Rekvirentens datter reiste hjem og ga ventelig moren råd om å trekke saken.

Ingen er tjent med at grunnløse saker må behandles av domstolene. Hvem som gir de utløsende råd om å avslutte grunnløse saker, er fullstendig irrelevant.

24-021:

Klagers utspill må ses i lys av å være en ren personalkonflikt. Innklagede står i 100% studiepermisjon med full lønn, uten rapporteringsplikt, som jordskifterettsleder. Han står ikke underordnet klager.

Hans arbeid har vært rent studiearbeid. Og med respekt for den pågående prosessen i jordskifteretten. Ingenting har vært betalt for. Arbeidet er avsluttet og arbeidet og all underliggende dokumentasjon er stilt til fri disponering for allmennheten, alle grunneierne og rettighetshavere i området. Studiepermisjonen er forlenget til 19. mars 2024, med utsatt oppstartsdato 2. april 2024.

Domstolsansatt/kollega – overingeniør E – har i hovedsak uttalt følgende:

23-107:

Vitnet traff innklagede 11. oktober 2023. Innklagede fortalte bl.a. at han hadde vært på Y og hjulpet en bekjent med å lete etter grensemerker. Men han sa ikke at det gjaldt en pågående jordskiftesak. I så fall ville vitnet ha reagert.

Domstolsansatt/kollega – teknisk utgreier F – har i hovedsak uttalt følgende:

23-107:

Vitnet påtraff innklagede 11. oktober 2023 sammen med kollega E. Innklagede fortalte at han hadde hjulpet en nabo med å gå opp eller finne grensemerker i området, og at det så ut til at grensen stemte. Dette ble ikke koblet til noen pågående jordskiftesak, men vitnet tenkte at innklagede som dommer gjør sine egne vurderinger.

Jordskiftesakens rekvirent og hennes datter – G og H – har i hovedsak uttalt følgende:

23-107:

Innklagedes uttalelse er i samsvar med vitnenes. Hans vesle hjelp og veiledning er noe av det beste og mest etiske de har opplevd, sammenlignet med juristene og advokatene de har vært i kontakt med tidligere. Ved siste sak ble G som rekvirent nærmest villedet av jordskifterettens folk til å starte sak. Innklagede var med datteren til rekvirenten og fant grensesteinene. Alt var i samsvar med skylddelingsdokumentene. Datteren ba selv moren om å trekke saken.

Domstolsansatt/kollega – overingeniør N – har i hovedsak uttalt følgende:

23-107:

Innklagede kontaktet vitnet 9. oktober 2023 på telefon og spurte om han kunne låne stikkstenger fra kontoret. Han fortalte at han skulle på Y og se på tomtegrenser til/for en nabo. Vitnet lånte ham utstyret.

Domstolsansatt/kollega – jordskiftedommer D – har i hovedsak uttalt følgende:

24-021:

I møtet med innklagede 11. desember 2023 ga D uttrykk for at han anså det som problematisk at innklagede som dommerkollega var involvert i pågående sak. D oppfordret innklagede til å avklare rollen sin. De diskuterte ellers hvordan saken kunne bli disponert videre av partene.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Partene er orientert om retten til å forklare seg muntlig for utvalget, men ingen av dem har bedt om å få avgi forklaring, jf. domstoloven § 238 annet ledd. Tilsynsutvalget har ikke funnet grunn til å pålegge noen av partene å forklare seg for utvalget.

Spørsmålet om klagerett og Tilsynsutvalgets kompetanse:

Tilsynsutvalget vil kort bemerke at utvalget anser som sikkert at domstolledere har klagerett overfor alle dommere i sammenslåtte domstoler i tråd med lovens ordlyd, jf. domstoloven § 237 andre ledd.

Tilsynsutvalget vil uansett påpeke at utvalget har adgang til å ta en klage til behandling av eget tiltak, jf. domstoloven § 237 tredje ledd. Dette gjelder dersom utvalget finner grunn til å vurdere de forhold som kommer frem i klagen. Det er klart at ettårsfristen for å ta opp en sak til behandling ikke er utløpt, jf. domstoloven § 237 fjerde ledd.

Tilsynsutvalget har, uavhengig av om domstolleder har klagekompetanse, kommet til at saken uansett skal realitetsbehandles, jf. domstoloven § 237 tredje ledd. Det vises til at innklagede

skal ha gitt konkrete råd og veiledning til private parter i saker som var til behandling for domstolene. Dette er forhold som åpenbart har en dommeretisk side, og er en opptreden som etter omstendighetene kan være egnet til å påvirke tilliten til domstolene.

Er jordskiftedommeren bundet av de dommeretiske prinsippene:

B synes tilsynelatende å argumentere for at han ikke er bundet av de dommeretiske prinsippene. Dette fordi han står i en rettstvist etter sammenslåing av ulike jordskifteretter der han tidligere var leder ved en av dem. Han er videre innvilget permisjon i en privat avtale med Domstoladministrasjonen mens denne tvisten avklares.

Tilsynsutvalget vil bemerke at B er dommer. Embete som jordskifterettsleder innbefatter en rett og plikt til å fungere som jordskiftedommer. Utvalget har derfor anledning til å vurdere hans handlinger opp mot de Etske prinsipper for dommeratferd. Dette gjelder også dommere som er i permisjon.

Tilsynsutvalgets vurderinger:

Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

En viktig rettesnor for Tilsynsutvalgets vurdering av dommeradferd er om det er påvist forhold som er egnet til å svekke tilliten til domstolene og dommerne, herunder om det foreligger brudd på Etske prinsipper for dommeratferd. Disse prinsipper gjelder i enhver sammenheng og er utarbeidet på grunnlag av domstoloven § 55 tredje ledd siste setning som lyder slik:

"En dommer skal utføre sin dommergjerning upartisk og på en måte som inngir alminnelig tillit og respekt."

Denne aktuelle saken gjelder dommerens forhold utenfor tjeneste, jf. Etske prinsipper for dommeratferd punkt 13, hvor det står:

"En dommer skal også utenfor tjeneste opptre slik at adferden ikke er egnet til å skade respekten for eller tilliten til domstolene.

En dommer må ikke gjøre bruk av dommertittelen når slik bruk kan oppfattes som en sammenblanding av roller eller hvor det for øvrig ikke er saklig grunn til det.

En dommer må vise forsiktighet med å gi råd eller på annen måte engasjere seg i andres rettstvister."

Jordskiftedommeren har engasjert seg direkte i andres rettstvister. Dette gjaldt også saker som stod til behandling ved X jordskifterett. Ved det ene tilfellet har han stukket opp alle grenser, målte opp alle avstander, og sammenholdt dette med original skylddelingsprotokoll. Til dette arbeidet benyttet han hjelpemidler tilhørende domstolen. I den andre saken har han utarbeidet et støttedokument og utkast til rettsutgreiing, på forespørsel fra noen av partene før saken var hevet. Han har også innkalt til møter vedrørende denne utgreiingen, mens saken ennå stod for domstolen. Dommerens involvering i sakene omhandlet forhold som ellers ville blitt vurdert og håndtert av X jordskifterett.

Terskelen for kritikk for dommerens forhold utenfor tjenesten er høy. Det er i forarbeidene til domstoloven § 237 presisert at kritikk for slike forhold skal "være forbeholdt de ekstraordinære situasjoner og at det må utvises tilbørlig respekt for den enkelte dommers privatliv".

Dette følger av at kjerneområdet for Tilsynsutvalgets disiplinærmyndighet er dommerens opptreden i tjenesten, spesielt arbeidet med rettssakene. Når utvalget også er gitt mulighet til å reagere med disiplinærtiltak på forhold utenfor tjenesten, er det derfor et utgangspunkt at denne muligheten er snevrere enn for tjenesterelaterte forhold, jf. Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) side 110.

Behovet for å reagere er størst dersom forholdet har betydning for dommergjerningen, mens det bør utvises større varsomhet dersom forholdet er av privat eller sensitiv karakter. I denne saken er klagegrunnene direkte knyttet til hans forvaltning av dommerembetet.

Tilsynsutvalget har tidligere lagt til grunn at det ikke er avgjørende om en dommer direkte har brukt sin dommertittelen i anledning saken, se for eksempel TU-sak 17-013.

Som beskrevet over har B direkte involvert seg i saker som var til behandling ved X jordskifterett, og som andre dommere hadde ansvaret for.

Han foretok også slike handlinger etter at dommer på saken (sak 24-021) ifølge sin uttalelse til utvalget av 8. mars 2024 hadde gitt uttrykk for at:

«Eg var tydeleg på at eg ser på B som ein dommarkollega i X jordskifterett, og at eg derfor såg det som problematisk at han hadde ei rolle opp mot partane i saker som er under handsaming ved domstolen. B forklarte meg at han ser ulikt på dette. Eg oppmoda derfor B om å få avklara i kva grad han kunne ha ei rolle knytt opp mot partane.»

Jordskifterettsleder har i sin klage også beskrevet at:

«B og eg hadde så ein telefonsamtale 14. desember 2023.

[...]

I samtalen var eg tydeleg på at vi ikkje kan gje omfattande rettshjelp som dommarar, at det bryte etisk prinsipp og at innblanding frå annan dommar i pågåande saker heller ikkje er greitt, jamfør den andre klagen eg har sendt på B til TU (J).»

At B eventuelt ikke er underlagt jordskifterettsleder rent administrativt er uten betydning i denne sammenheng. B er uansett tilknyttet domstolen, og jordskifterettsleders uttalelse gjaldt en sak som stod til behandling ved domstolen hun leder. Hennes uttalelser og samtalen med B er derfor fullt ut relevant for de dommeretiske vurderingene B gjorde.

Etter de dommeretiske prinsippene må en dommer utvise forsiktighet med å gi råd eller engasjere seg i andres rettstvister. Dette gjelder særlig når rettstvisten er til behandling i domstolene. Og ikke minst når saken behandles ved domstolen vedkommende dommer er knyttet til. I denne saken har B involvert seg i betydelig grad i andres rettstvister ved å gi råd og gjøre rettslige vurderinger i saker som var til behandling i domstolen han er tilknyttet, og som var tildelt andre dommere.

Det skal først påpekes at slik innblanding i en pågående rettstvist vil kunne skape tvil om hvilken rolle vedkommende dommer har. Slik privat rådgiving kan også skape utfordringer knyttet til allmenhetens og/eller partenes tillit til domstolene. Rådgivingen vil for eksempel kunne undergrave tilliten til dommeren og andre ansatte ved embetet som har fått saken tildelt seg. Dette har skjedd i disse sakene.

Når det gjelder sak 23-107 er det for utvalget nok å vise til det skriftlige innlegget fra partene dommeren angivelig hjalp. I sin uttalelse til Tilsynsutvalget datert 15. desember 2023 uttales:

«Hans vesle hjelp og veiledning er noe av det beste og mest etiske de har opplevd, sammenlignet med juristene og advokatene de har vært i kontakt med tidligere. Ved siste sak ble G som rekvirent nærmest villedet av jordskifterettens folk til å starte sak.»

Uttalelsen illustrerer hvordan dommerens private involvering har undergravet tilliten til den prosessen som på ordinært vis var igangsatt ved jordskifteretten.

Når det gjelder sak 24-021 kan det vises til klage fra jordskifterettsleder A. I klagen datert 21. februar 2024 vises det blant annet til:

«Det er no fleire partar i Z som kontaktar jordskifteretten og spør om invitasjon til informasjonsmøtet 3.mars er å forstå. Er møtet i regi av jordskifteretten eller ikkje og dei spør også om kva rolle B har i saka, samstundes som han er jordskiftedommar. Z ligg i Æ kommune. B er frå Ø. Dette er små samfunn og alle veit at B er dommar i jordskifteretten, og K Avis skreiv nyleg om HR-saka som han tapte. Eg har også fått telefon frå Ø kommune om det same møtet, sidan nokre grunneigarar også henvender seg til kommunen for å klarlegge kva informasjonsmøtet vil bety for dei. Slik eg forstår dei som tek kontakt så er det vanskeleg for dei å forstå kva som er ein del av jordskiftesaka og kva som er eit privat initiativ, og kva rolle B har. Eg har også spørsmål om det er andre enn jordskifteretten som kan lage ei rettsutgreiing og kva verknad ei slik utgreiing eventuelt kan ha for dei.»

Uttalelsen viser hvor problematisk og uoversiktlig det kan fremstå hvis en dommer involverer seg privat i en sak som er til behandling ved domstolene.

At slik involvering også i denne saken har hatt en konkret negativ påvirkning på partenes tillit til domstolen, kan illustreres ved prosesskriv fra advokat L (representerte en av partene i saken) datert 7. mars 2024, der det blant annet står:

«Advokat M meinte at honoraret mitt var for høgt og burde reduserast med om lag 30%. Det burde ikkje setjast høgare enn kr 55.125 inkl. mva. Det er vanskeleg å sjå på dette som ei eller anna form for samkøyring eller innordning. Advokat M sine partar fekk oppfylt kravet sitt.

Når ein i tillegg høyrer at ein jordskiftedomar ved same jordskiftekontor har laga ei utgreiing for partane til advokat M, medan jordskiftedomaren har permisjon, kan det sjå ut som om samkøyringa ligg på fleire nivå.»

Den ovennevnte uttalelsen i prosesskrivet viser hvor uryddig det kan fremstå for andre parter, når en dommer engasjerer seg direkte for en part i en sak som er til behandling ved egen domstol.

Tilsynsutvalget viser også til at slik innblanding i pågående saker kan komme i konflikt med det rettssøkende publikums rettssikkerhet. Det er på det rene at begge sakene B har involvert seg i ble trukket fra videre domstolsbehandling. Hvorvidt dette var riktig og en rettslig relevant prosesshandling, kan ikke Tilsynsutvalget uttale seg om, og er for øvrig av underordnet betydning. Det er problematisk at en dommer gir avgjørende rettslige vurderinger av saker som står for domstolene, uten at sakene behandles i tråd med rettsstatens prinsipper for domstolsbehandling. Videre er det på det rene at B ikke er forsikret eller bundet av etiske regelverk som gjelder rettsrådgivere. Dette setter det rettssøkende publikum i en sårbar situasjon, hvis rådene dommeren kommer med er dårlig fundert eller feilaktige.

B viser til at hans arbeid med sak 24-021 kan sammenlignes med faglig utviklende arbeid enhver dommer kan gjøre i sin studiepermisjon. Tilsynsutvalget er ikke enig i dette. En dommer kan ikke drive faglig utvikling og oppdatering ved å involvere seg direkte i saker som er til behandling ved domstolene.

Tilsynsutvalget vil påpeke at det også kan stilles spørsmål ved om B har forholdt seg på en måte som er i direkte strid med domstoloven § 121 b. Bestemmelsen lyder slik:

«En dommer i Høyesterett, lagmannsrettene, tingrettene og jordskifterettene kan ikke utøve rettshjelp til stadighet eller mot vederlag.»

Ordlyden i bestemmelsen fastslår klart at en dommer ikke kan utøve rettshjelp til «stadighet», uavhengig av om vederlag kreves eller ei. I vår sak er det klart at B har ytet det som kan betegnes som rettshjelp ved to anledninger innenfor et kort tidsrom. Ytterligere tvil om hvorvidt B forholder seg til forbudet i domstolovens § 121 b skapes ved at B selv, i sin uttalelse til Tilsynsutvalget av 6. februar 2024, uttaler:

«Då det offisielt har vore viteleg at eg er i studiepermisjon, er eg stadig kontakta av bønder og andre grunneigarar som ber om faglege råd.»

Slik Tilsynsutvalget forstår det kan uttalelsen tolkes dithen at B mener han kan gi rettslige råd ved stadige henvendelser fra et rettsøkende publikum, særlig når en ser uttalelsen med bakgrunn i Bs handlinger i sakene som her er til behandling. Det er ikke nødvendig for Tilsynsutvalget å ta stilling til om bestemmelsen i domstoloven § 121 b er overtrådt, for å behandle denne saken.

Tilsynsutvalget finner etter dette at Bs handlinger viser en manglende forståelse for hvordan en dommer skal forholde seg til saker som står for domstolene. Hans handlinger gir uttrykk for en manglende forståelse for hvilken autoritet hans embete medfører, og også hvilke implikasjoner det kan ha å involvere seg direkte i saker som står til behandling ved domstolene. Tilsynsutvalget kan ikke se at Bs uenighet med Staten, har gitt ham noen grunn til å tro at han kunne involvere seg i saker som stod til behandling for jordskifteretten. Det er ikke forenlig med god dommerskikk at en dommer forholder seg som beskrevet over.

Bs opptreden berører utøvelsen av dommerrollen, utfordrer domstolenes verdighet, og kan skade respekten og tilliten til domstolene. De dommeretiske prinsipper punkt 13 er brutt, og dette gir grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak. Reaksjon kan gis i form av kritikk eller advarsel.

Saken er etter Tilsynsutvalgets mening alvorlig, men utvalget vektlegger at det gjelder forhold utenfor tjenesten og at dommeren ikke har blitt ilagt disiplinærreaksjon tidligere.

Tilsynsutvalget konkluderer etter dette med at jordskifterettslederen skal ilegges disiplinærreaksjon i form av kritikk.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

Jordskifterettsleder B gis kritikk for å ha opptrådt i strid med god dommerskikk.